

Meram Tıp Fakültesinde Tıp Eğitimi ve Bilişimi Anabilim Dalı (TEBAD) faaliyetleri: 2011-2012

Activities of Medical Education and Informatics Department of Meram Faculty of Medicine: 2011-2012

Nazan Karaoğlu

Necmettin Erbakan Üniversitesi Meram Tıp Fakültesi, Tıp Eğitimi ve Bilişimi A.D.(TEBAD), Konya

Özet

Fakültemizde 2004-2005 akademik yılından itibaren faaliyet göstermekte olan Tıp Eğitimi ve Bilişimi Anabilim Dalı (TEBAD) geniş katılımlı ve multidisipliner olarak çalışmalarını yürütmektedir. Bu yazı Meram Tıp Fakültesinde 2011-2012 akademik yılında sürdürülmüş olan TEBAD faaliyetlerinin kısa bir rapor olarak sunumudur.

Anahtar kelimeler: tıp eğitimi-tıp fakültesi-faaliyet-yıllık rapor

Abstract

Medical Education and Informatics Department in Meram Faculty of Medicine is maintaining a well attended and multidisciplinary education since the establishment in 2004-2005 academic years. This article is a brief annual report of the activities of the Medical Education and Informatics Department in 2011-2012.

Key words: medical education-medical faculty-activity-annual report

Meram Tıp Fakültesinde Tıp Eğitimi ve Bilişimi Anabilim Dalı (TEBAD) faaliyetleri: 2011-2012

Tıp hızla gelişirken hekimlerden ve tıp eğitiminden beklentiler de değişmektedir. Tıp eğitiminin niteliğini artırıcı çalışmalar 1980'lerin başından beri özellikle 1988'de Edinburg Bildirgesi'nin ve 1993'te Dünya Tıp Eğitimi Zirvesi Önerileri'nin yayınlanmasıyla ivme kazanmış durumdadır. Edinburg Bildirgesi'nde ana temalar uygun eğitim ortamının sağlanması, ulusal sağlık gereksinimlerine uygun müfredat hazırlanması, hastalıkları önleyici ve sağlıklı geliştirmeye yönelik çalışmaların vurgulanması, yaşam boyu aktif eğitim, yeterliğe dayalı eğitim, eğiticilerin eğitimi, temel tıp ve klinik uygulamaların entegrasyonu, tıp eğitimi ile sağlık hizmetleri arasında eşgüdümün sağlanması, multidisipliner eğitim ve sürekli tıp eğitimidir. Hekimlerin dikkatli bir dinleyici, gözlemci ve duyarlı bir iletişimci ve etkin bir klinisyen olarak yetişmeleri beklenmektedir. Türk Tabipleri Birliğinin 2004 yılında yayınladığı "Mezuniyet Öncesi Tıp Eğitimi Raporu" tıp eğitimi tamamlayan hekimlerin sahip olması gereken temel nitelikleri şöyle sıralamaktadır:

- Toplumda sık görülen, önemli iş ve güç kaybı yapan ve en çok öldüren hastalıklarla, bunlara ilişkin güncel tanı ve sağaltım yöntemlerini bilmelidir.
- Birinci basamakta hastalıklardan ve kazalardan korunma, sağlığı ve güvenliği geliştirme, sağaltım ve esenlendirme ile ilgili hekimlik uygulamalarını yapabilmelidir.
- Ekip çalışmasının önemini bilmeli ve beraber çalıştığı sağlık ekibini yönetebilecek ve yönlendirebilecek bir bilgiye sahip olmalıdır. İşbirliğine açık olmalı, farklı sağlık disiplinleri ve farklı sektörlerle beraber çalışabilmelidir.

- Sağlıkla ilgili olaylara toplumsal bir bakış açısıyla yaklaşabilmeli, ülkemizin sağlık sorunlarını bilmeli ve bunlara çözümler aramalıdır.
- Toplumla ve hastalarla iletişim kurabilmeli ve toplu katılımını sağlayabilmelidir.
- Sürekli tıp eğitiminin önemini bilmeli, bilimsel araştırmalar planlayıp, yapabilmeli ve bilimsel yöntemlerle doğruları aramalıdır (1). TTB'nin 2010 raporunda vurgulandığı gibi, "iyi hekimlik" uygulamaları olarak tanımlanan hasta-hasta yakını-hekim arasındaki iletişim becerilerini artırmaya yönelik eğitimler, kanıta dayalı tıp uygulamaları, erken dönemlerden başlayan klinik ziyaretlerle öğrencilerin farkındalıklarının artırılması çalışmaları, tıpta insan bilimleri etkinlikleri, etik ve profesyonel değerlerin tartışıldığı etkinlikler son yıllarda tıp fakülteleri eğitim programlarına giren mezuniyet öncesi tıp eğitiminin ülkemizdeki önemli değişim - gelişim aşamaları olarak değerlendirilmektedir (2). Aynı şekilde yapılandırılmış beceri eğitimleri de teknik bir gelişmenin ötesinde tıp fakültesi eğitimine erken dönemde etik değerlerin, insan haklarının entegre edilmesinin bir olanağı olarak görülmektedir. Tıp eğitiminde küçük grup etkinliklerinin yaygınlaşması, probleme dayalı, göreve dayalı, çıktı temelli öğrenme stratejileri öğrenen merkezli uygulamaların yaygınlaşmasına olanak sağlamaktadır. Öğrenci sayılarındaki artış, yoğun emek, zaman, yer gereksinimi, organizasyon sorunları, performans sistemi ve eğiticilerin iş yükündeki artış gibi nedenlerle küçük grup etkinliklerinin uygulanması güçleşmektedir. Öğrenen merkezli küçük grup etkinliklerinin her türlü çabayı göstererek özveri ile sürdürülmesi öğrenciler için bilgi, beceri kazanımı kadar bir öğretim üyesi ile yakın ilişki kurulması açısından kazanılacak tutum ve örnek, model hekim davranışı kazandırılması yönünden de önemlidir.

Eğitcilik hekimliğin doğasında vardır. "Doktor" kelimesi "öğretmen" anlamı taşımaktadır (3). Fakülte öğretim üyelerinin temel görevi de eğitimidir. Eğitim, bireylerin bilgilerinde, becerilerinde, tutumlarında ve değerlerinde istedik değişiklikler oluşturma sürecidir. Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de tıp eğitimi standardize edilmeye çalışılmaktadır. Bu amaçla kurulmuş olan Ulusal Tıp Eğitimi Akreditasyon Kurumu (UTEAK) akredite olmak isteyen tıp fakülteleri için fakülte tarafından "mutlak" karşılanması gereken temel standartlar ile eğitim programının niteliğini geliştirmeye yönelik, fakülte tarafından karşılanması durumunda yüksek nitelik göstergesi olan gelişim standartları belirlemiştir (4). UTEAK "Tıp fakülteleri eğitim programlarında, öğrencilerin mezuniyet aşamasında sahip olması gereken yetkinlikleri tanımlamalı ve eğitim programında yer vermelidir" der ve ilave eder: "Bu yetkinlikler şu alanları kapsamalıdır:

1-Temel ve klinik bilgi, beceriler

2- Davranış ve sosyal bilimler, tıpta insan bilimleri, adli tıp, toplumsal ve etik öğeler

3-Genel hekimlik becerileri (analitik, eleştirel düşünme, klinik sorgulama-akıl yürütme, problem çözme, bilgiye ulaşma ve kullanma, yaşam boyu öğrenme, iletişim, ekip çalışması vb). Bu yetkinlikler listesi, mezuniyet öncesi eğitime ayrılan süreye uygun ölçüde, hekimliğin tüm yönlerini kapsamalı; temel ve klinik bilimler ile ilgili bilgi ve beceriler yanı sıra hekime yakışır tutum ve davranışın kazandırılması için davranış bilimleri, sosyal bilimler ve insani bilimlerden de yararlanılmalıdır" (4).

Ülkemizde 2010 rakamlarına göre 65 tıp fakültesi bulunmakta ve bunlardan 33 tıp fakültesinde tıp eğitimi anabilim dalı yer almaktadır. Mesleki beceri eğitimi laboratuvarı 47 tıp fakültesinde mevcuttur (2). TEBAD Fakültemizde 3 Mart 2004 Tarih ve 2004/049 sayılı Fakülte Yönetim kurulu kararı ile faaliyetlerine başlamıştır ve Meram Tıp Fakültesi amaç ve hedefleri doğrultusunda hekimler yetiştirilmesine katkı vermek için çalışmalarını multidisipliner bir şekilde sürdürmektedir. Necmettin Erbakan Üniversitesi Meram Tıp Fakültesi Dekanlığı ve öğretim üyelerinin katkıları ile gerçekleştirilen eğitim faaliyetleri konusunda fakültenin bilgilendirilmesi amacıyla hazırlanan faaliyet raporlarından ikincisi bu yazının çekirdeğini oluşturmaktadır.

Fakültemizde 2011-2012 Akademik yılında Dönem I: 213, Dönem II: 202, Dönem III: 221 öğrenci eğitim almıştır. TEBAD faaliyetleri 1-Temel Mesleki Beceri Eğitimi, 2- Tıbbi İletişim Dersi, 3- PDÖ Uygulamaları, 4- Kliniğe Giriş Beceri Eğitimi, 5- Radyolojik Beceri Eğitimi, 6- PDÖ Senaryo Hazırlığı ve Değerlendirme Çalışmaları, 7- PDÖ Kursları, 8- Uygulanan Eğitimlerin Değerlendirilmesi ve TEBAD akademik çalışmaları olarak gruplandırılabilir. Tüm bu faaliyetler için mesleki beceri eğitimlerinde 16 eğitici, tıbbi iletişim dersinde 9 eğitici, PDÖ uygulamalarında 151 yönlendirici, kliniğe giriş beceri eğitiminde 24 eğitici, radyolojik beceri eğitiminde 12 eğitici, PDÖ Senaryo Hazırlığında 56 öğretim elemanı görev almıştır

TEBAD PDÖ kursları ile eğitim için gerekli yönlendirici ihtiyacını karşılamaya çalışmaktadır. Bu amaçla 5-6 Ekim 2011 tarihleri arasında 11. PDÖ Kursu yapılmıştır. Şu ana kadar 242 öğretim elemanına PDÖ Kursu verilmiştir. Halen Meram Tıp Fakültesinde çalışmakta olan öğretim üyelerimizden 158'i PDÖ Kursu almış durumdadır.

TEBAD uygulanmakta olan eğitimlerin değerlendirilmesi amacıyla tüm TEBAD derslerinde geribildirimler almakta ve zaman zaman da küçük gruplarda görüşmeler yoluyla öğretim üyelerinin ve öğrencilerin görüşlerini, önerilerini alarak eğitime katılımlarını sağlamaya çalışmaktadır. PDÖ geribildirimleri yirmi ifadededen oluşan geribildirim formu ile alınmaktadır. Bu form 5'li Likert ile puanlanmaktadır. İfadelerin yedisi ters -13'ü düz ifadedir. Geribildirim formundan alınabilecek

puan 20-100 puan arasında yer alır. Mesleki beceri geribildirimleri on ifadeden oluşan ve yine 5'li Likert ile puanlanan bir geribildirim formu ile alınmaktadır. İki ters -8'i düz ifadelerden oluşan bu geribildirim formundan alınabilecek puan 10-50 puan arasındadır. Meram Tıp Fakültesi TEBAD olarak tıp eğitimi alanında güncel kalabilme, fakülte olarak Türkiye'de bu alanın öncülerinden olabilme adına akademik çalışmalar yürütmekteyiz. Bu anlamda hem proje yürütücüsü hem de katılımcı olarak diğer tıp fakülteleri ile çok merkezli çalışmalar ve kurumumuz içinde değişik anabilim dalları ile multidisipliner çalışmalar yürütmekteyiz.

Sonuç olarak; tıp eğitiminde iyi bir eğitici olmak için; 1- öğrencinin eğitimine odaklanmak, 2-öğrencilerin içerikle ilgili isteklerine yanıt vermek, 3-bilgiyi nakletmek gerekir. Geleceğin hekimlerinin yetiştirilmesinde öğrenenlerin sorumluluk aldığı küçük grup etkinlikleri yanı sıra alanlarında deneyim sahibi öğretim üyelerinin bilgi birikimlerinden de yararlanılması son derece değerlidir (5). Derslerin içeriği kadar, öğretim üyelerinin yetişkin eğitim tekniklerine uygun bir biçimde dersleri işleme de önemlidir. Yani aslında tıp fakültesi öğretim üyelerinin eğiticiğin ötesinde rol model olabilmeleri esastır. Çünkü eğitici bir şeyi öğretebilen ya da öğrenmeye yardım eden kişiyken rol model birtakım özellikleri kazanılmak istenen kişidir ve eğiticiликтen çok daha içeriklidir.

Tıp fakültelerinin ilk yıllarında öğrencilere kazandırılmaya çalışılan "iyi hekimlik" değerlerinin öğrencilerin kliniğe geçtiklerinde karşılığını bulabilmesi için temel bilimler ile klinik bilimlerin bilgi, beceri hatta tutum bakımından dikey olarak entegre edilmesi gerekmektedir (6). Fakültenin ilk yıllarından başlanarak öğrencilerin birlikte çalışma, sorun çözme, grup içerisinde sorumluluk üstlenme, ekip çalışmasına uyum sağlama becerilerinin geliştirileceği eğitim ortamları sağlanması hem sağlık çıktıları açısından hem de fakültemizin yetiştirdiği nitelikli hekimler ile kazanacağı onur ve itibar açısından da önemlidir. Yapılan her katkının tıp eğitimi için önemi büyüktür.

Teşekkür

Bu vesile ile TEBAD olarak Meram Tıp Fakültesinin tüm idarecilerine, öğretim elemanlarına ve öğrencilerine 2011-2012 akademik yılında eğitime, araştırmalarımıza verdikleri katkı için teşekkür etmek isteriz.

KAYNAKLAR

1. Türk Tabipleri Birliği Mezuniyet Öncesi Tıp Eğitimi Raporu – 2004
2. Türk Tabipleri Birliği Mezuniyet Öncesi Tıp Eğitimi Raporu - 2010
3. Shapiro I. Doctor means teacher. Acad Med 2001; 76: 711.
4. <http://www.uteak.org/images/stories/file/standartlar.pdf>
5. Harden RM, Crosby J. AMEE Education Guide No 20: The good teacher is more than a lecturer -the twelve roles of the teacher. Med Teach 2000; 22: 334-47.
6. General Medical Council. The doctor as teacher. London, 1999; General Medical Council